Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 257/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen EU:n ja Israelin välisen assosiaatiosopimuksen jäädyttämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 257/2025 vp:

> Aikooko Suomi edistää ja kannattaa EU-Israel assosiaatiosopimuksen jäädyttämistä ja
>
> mitä muita konkreettisia toimia Suomen hallitus aikoo tehdä Israelin hallituksen painostamiseksi tulitaukoon, humanitaarisen avun perille päästämiseksi, etnisen puhdistuksen estämiseksi sekä muiden kansainvälisen oikeuden vastaisten toimien ja kansanmurhan lopettamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

YK:n yleiskokouksen alaisuudessa järjestettävä kahden valtion ratkaisuun tähtäävä korkean tason rauhankonferenssi (International Conference for the Peaceful Settlement of the Question of Palestine and the Implementation of the Two-State Solution) järjestetään New Yorkissa 22.9.2025. Kokouksen järjestäminen perustuu YK:n yleiskokouksen 10.12.2024 antamaan päätöslauselmaan. Saudi-Arabia ja Ranska toimivat konferenssin puheenjohtajina.

Konferenssin tavoitteena on identifioida käytännön toimenpiteitä, joita YK:n jäsenmaat sitoutuvat tekemään edistääkseen kahden valtion ratkaisun toteutumista. Korkean tason konferenssia on valmisteltu ministeritason kokouksessa New Yorkissa 28.-30.7.2025. Suomea edusti heinäkuun kokouksessa ulkoministeriön valtiosihteeri Jukka Salovaara.

Suomi ilmoitti 5.9.2025 liittyvänsä New Yorkin julkilausumaan Palestiinan kysymyksen rauhanomaisesta ratkaisemisesta ja kahden valtion ratkaisun toteuttamisesta. Julkilausuma kokoaa laajan kansainvälisen tuen Gazan sodan lopettamiseksi, kaikkien panttivankien vapauttamiseksi ja turvallisuuden vahvistamiseksi sekä israelilaisille että palestiinalaisille. Julkilausuman pääasiallinen tavoite on linjata etenemistä kahden valtion ratkaisua kohti ja kannustaa osapuolia palaamaan suoriin neuvotteluihin, mutta siinä otetaan kantaa myös Gazan sodan lopettamiseen. Julkilausumassa tuomitaan sekä Hamasin hyökkäys 7.10.2023 että Israelin hyökkäykset siviilejä kohtaan, jotka ovat johtaneet humanitaariseen katastrofiin Gazassa. Lisäksi siinä tuomitaan saarto ja

nälkiinnyttäminen toimenpiteinä siviiliväestöä kohtaan ja vaaditaan vastuuvelvollisuuden toteutumista. Julkilausumassa annetaan tuki tulitaukoneuvottelujen loppuunsaattamiselle, jonka seurauksena kaikki Hamasin hallussa olevat panttivangit tulee vapauttaa ja kuolleiden panttivankien ruumiit palauttaa. Lisäksi vaaditaan Israelia vetäytymään Gazasta täysimääräisesti sekä edellytetään humanitaarisen avun toimitusten lisäämistä Gazaan välittömästi kaikkien rajanylityspaikkojen kautta ja koko Gazan kaistalle koordinaatiossa YK:n ja ICRC:n kanssa. Lisäksi Israelia vaaditaan sallimaan mm. sähkönjakelu sekä polttoaineen ja lääkintätarvikkeiden toimitukset. Julkilausumassa tuomitaan myös mm. väestön pakkosiirrot sekä alueen pienentäminen.

Julkilausumassa valmistaudutaan jo Gazan jälleenrakennukseen ja kehotetaan valtioita, YK:ta ja järjestöjä tarjoamaan resursseja tähän. Gazan turvallisuus on tulitauon saavuttamisen jälkeen tarkoitus taata kansainvälisellä vakauttamisoperaatiolla Palestiinalaishallinnon kutsusta, mihin osa YK-jäsenvaltioista on jo ilmaissut valmiutta osoittaa joukkoja. Operaation tarkoituksena olisi välittömän turvallisuuden lisäksi tukea sisäisen turvallisuuden vastuiden siirtoa Palestiinalaishallinnolle.

Suomi on aktiivisella diplomaattisella toiminnalla pyrkinyt vaikuttamaan Gazan tilanteeseen. Suomi on toistuvasti vedonnut kaikkiin konfliktin osapuoliin, että niiden tulee toimia kansainvälisen oikeuden, erityisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti. Suomi on myös toistuvasti vedonnut Israeliin, jotta se noudattaisi kansainvälisoikeudellisia velvoitteitaan, mukaan lukien ICJ:n väliaikaisia turvaamistoimien määräyksiä. Tilanteesta on käyty dialogia myös alueen muiden maiden kanssa mm. ulkoministerin Lähi-idän matkalla sekä tapaamisissa alueen maiden poliittisten johtajien kanssa kansainvälisten kokousten yhteydessä. EU on antanut Gazan tilanteesta lukuisia kaikkien jäsenmaiden yhteisiä lausuntoja 7.10.2023 jälkeen. Tämän lisäksi Suomi on ollut mukana useissa eri maaryhmien yhteislausunnoissa Gazan tilanteeseen sekä Israelin toimintaan liittyen.

EU päätti toukokuussa 2025 käynnistää arvion siitä, onko Israel rikkonut EU–Israel-assosiaatiosopimuksen ihmisoikeuksia koskevaa 2 artiklaa sen jälkeen, kun suurin osa jäsenmaista ml. Suomi tuki arvion tekemistä 20.5.2025 järjestetyssä ulkoasiainneuvoston kokouksessa. Arvion tuloksena EU:n komissio katsoo, että Israel on rikkonut assosiaatiosopimuksen 2 artiklan periaatteita, ja komissio on tähän perustuen esittänyt ehdotuksen neuvoston päätökseksi Israelin osallistumisen osittaisesta keskeyttämisestä Horisontti Eurooppa -ohjelmaan (Horizon Europe). Keskeytys koskee Israeliin sijoittautuneiden yhteisöjen osallistumista Euroopan innovaationeuvoston kiihdyttämön (Accelerator of the European Innovation Council, EIC) rahoittamiin toimiin. Komission esityksen käsittely on kesken neuvostossa, jossa päätös asiasta tehdään jäsenmaiden määräenemmistöllä. Määräenemmistöä ei ole saavutettu. Kansallinen poliittinen kannanmuodostus asiaan on kesken. Suomi on ilmaissut olevansa valmis keskustelemaan ehdotuksesta edelleen.

Kauppapoliittisten toimien osalta tulee huomioida, että Suomella ei ole kansallista lainsäädäntöä, jonka perusteella Suomi voisi asettaa kansallisia pakotteita. Pakotteista säädetään EU:ssa

neuvoston päätöksillä ja asetuksilla, ja EU:n toimivalta pakotepolitiikassa perustuu Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen. Suomi osana EU:ta on maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän (rajoittavista toimenpiteistä vakavien ihmisoikeusloukkausten ja -rikkomusten torjumiseksi annettu neuvoston päätös (YUTP) 2020/1999 ja neuvoston asetus (EU) 2020/1998) puitteissa asettanut pakotteita Länsirannalla ja Itä-Jerusalemissa väkivaltaan syyllistyneille sekä avun toimittamisen Gazaan estäneille henkilöille ja tahoille. Pakotelistattuihin sovelletaan varojen jäädyttämistä. Lisäksi luonnollisia henkilöitä koskee matkustuskielto EU:hun.

Ulkoministeriö on kertonut julkisuuteen Israelin suurlähettilään puhutteluista 22.5.2025 sekä 21.8.2025. Näissä keskusteluissa on tuotu esille Suomen syvä huoli ja kannat Israelin toiminnasta Gazassa. Suomi on osallistunut lukuisiin muiden maiden kanssa annettuihin yhteislausuntoihin, esimerkiksi 12.8.2025 useiden maiden ulkoministerien ja EU:n erityisedustajan yhteislausuntoon Gazan humanitaarisesta tilanteesta sekä kansalaisjärjestöjen toimintaesteistä alueella, jossa mm. kehotetaan Israelia poistamaan kaikki avun toimittamisen esteet. Iso-Britannia, Norja, Australia, Kanada ja Uusi-Seelanti asettivat 10.6. valtiovarainministeri Smotrichille ja kansallisen turvallisuuden ministeri Ben-Gvirille pakotteita, joiden perusteena on jatkuva yllyttäminen väkivaltaan palestiinalaisyhteisöjä vastaan. Suomi on tukenut Ruotsin esitystä EU:n pakotteista mainituille ministereille. Näiden pakotteiden asettaminen edellyttäisi EU-jäsenmaiden yksimielisyyttä.

Suomi on myöntänyt merkittävän määrän humanitaarista apua Palestiinalaisalueelle (Gaza ja Länsiranta, ml. Itä-Jerusalem). Lokakuun 2023 jälkeen Suomi on lisännyt tukea Palestiinalaisalueelle ja erityisesti Gazan humanitaariseen kriisiin vastaamiseksi. Suomen humanitaarista tukea on myönnetty yhteensä yli 16 miljoonaa euroa, josta 9 miljoonaa euroa on kanavoitu Maailman ruokaohjelma WFP:n kautta, yli 7,5 miljoonaa euroa kansainvälisen Punaisen Ristin liikkeen (SPR/ICRC) kautta ja 400 000 euroa Kirkon Ulkomaanavun kautta. Suomen rahoituksella on tuettu mm. Gazan Rafahissa toimivaa ICRC:n kenttäsairaalaa SPR:n kautta; viimeksi elokuussa 2025 Suomi allokoi SPR:n katastrofiyksiköiden toimintaan jo aiemmin myönnetyistä varoista 1 MEUR lisärahoitusta kenttäsairaalan toiminnan tukemiseksi.

Lisäksi Suomella on YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestö UNRWAn kanssa monivuotinen (2023–2026) rahoitussopimus yhteensä 20 miljoonaa euroa (5 MEUR/vuosi), josta on elokuussa 2025 maksettu yhteensä 15 miljoonaa euroa. Rahoituksella tuetaan UNRWAn toimintaa Palestiinalaisalueella, Jordaniassa, Libanonissa ja Syyriassa. Hallituksen syksyn budjettiriihessä päätettiin kohdentaa 5 miljoonaa euroa humanitaarista katastrofiapua Palestiinalaisalueelle (Gaza).

Helsingissä 18.9.2025

Ulkoministeri Elina Valtonen